

KAUPAN LIITTO

KAUPAN VASTUULLISUUS- KOOSTE 2023

Sisällys

1. Mukana UN Global Compact -aloitteessa	3
2. Johdanto	4
3. Vastuullisuus Kaupan liitossa	5
3.1. Global Compactin tavoitteita tukevia toimia	6
4. Kaupan vastuullisuuskatsaus 2023	7
4.1. Kauppa taloudellisen hyvinvoinnin ja kestävän talouden rakentajana	8
4.1.1. Kauppa ja osa-aikaiset työntekijät	10
4.1.2. Kauppa on yksi elinkeinoelämän suurimmista investoijista	11
4.1.3. Kauppa kerryttää veropottia	13
4.2. Kauppa ympäristövastuullisen talouden edistäjänä	15
4.2.1. Visio menestyvästä, hiilineutraalista kaupasta 2035	15
4.2.2. Kaupan hiili-indeksi	16
4.2.3. Maapallon resurssien huomioiminen	18
4.3. Kauppa sosiaalisen vastuun osajana ja kehittäjänä	19
4.3.1. Työhyvinvointi ja sen kehittäminen	20
4.3.2. Syrjimättömyys, tasa-arvoisuus ja monimuotoisuus	21
5. Kaupan liitto edunvalvojana	24
5.1. Avointa edunvalvontaa	24
6. Lisätietoja julkaisusta	25

28.3.2024

1. Mukana UN Global Compact -aloitteessa

Hyvät Kaupan liiton sidosryhmien edustajat,

Olen iloinen voidessani vahvistaa, että Kaupan liitto tukee toiminnassaan Yhdistyneiden Kansakuntien Global Compact -aloitetta ja sen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksiin, työelämään, ympäristöön ja korruptionvastaisuuteen liittyen.

Tässä julkaisussa viestimme sitoutumisestamme ja annamme kuvauksen toimista, joita Kaupan liitto on toteuttanut tukeakseen UN Global Compactia ja sen periaatteita. Liitämme mukaan katsauksen toimialatasoiseen vastuullisuuteen.

Jaamme aiheeseen liittyvää tietoa sidosryhmillemme eri viestintäkanavillamme, ja käymme sisällöstä, työstä ja kehitysaskeleista dialogia jäsenyritystemme ja -liittojemme sekä laajemmin sidosryhmiemme kanssa, palautteen saamiseksi ja toiminnan kehittämiseksi edelleen.

Tämän kokonaisuuden tiedot kattavat ajanjakson 1.1.-31.12.2023.

Ystävällisin terveisin

Mari Kiviniemi

Toimitusjohtaja
Kaupan liitto

2. Johdanto

Kaupan liitto on elinkeinoelämän suurimman toimialan ääni suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhdistämme koko alan vähittäis- ja tukkukaupasta digitaaliseen kauppaan. Neuvottelemme kaupan työsopimukset ja elinkeinopolitiikan ratkaisut. Teemme työtä, jotta Suomessa toimiva kauppa ja palvelut kukoistavat ja pärjäävät kovassa kansainvälisessä kilpailussa.

Tässä julkaisussa kerromme Kaupan liiton toimista UN Global Compact -aloitteen tueksi. Lisäksi koostamme toimialatasoista vastuullisuustietoa ensi kertaa yhteen Kaupan vastuullisuuskatsaus 2023 -osiossa. Toimialatasoista vastuullisuustietoa hyödynnämme mm. tilannekuvan kirkastamisessa, liiton toiminnan suunnittelussa sekä kehittämis- ja vaikuttamistyössä. Julkaisu toimii myös Kaupan liiton Communication on Progress -raporttina Yhdistyneitten Kansakuntien Global Compact -aloitteessa.

Kaupan vastuullisuuskatsaus 2023 on kooste toimialatasoisen tiedonkeruun keskeisistä sisällöistä. Katsauksen päätaivoitteiden tunnusluvut pohjautuvat vuoden 2023 tietoihin sekä viimeisimpiin saatavilla oleviin lukuihin. Vastuullisuuskatsaus on pilotointi ja ensimmäinen avaus, jota liitto kehittää eteenpäin tulevana vuosina tiiviissä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa sidosryhmiensä kanssa.

Kauppa lyhyesti 2023:

**Kaupan liitossa
1 700 jäsenyritystä ja
19 jäsen- ja kumppanuusliittoa**

**Kaupan ala työllisti
282 000 henkilöä**

**Liikevaihto 2023
yht. 147,5 mrd. euroa**

Vastuullisuuden edistäminen Kaupan liitossa 2023 - keskeisiä toimia:

- Liitolle luotu strategisen vastuullisuustyön malli – vastuullisuuden ja kestävyiden teemat huomioidaan entistä paremmin strategiatyössä ja toimeenpanossa
- Kaupan liitto mukaan YK:n Global Compact -yhteisöön ja -aloitteeseen
- Toimialatasoisen vastuullisuustiedon ja indikaattoreiden määrittäminen, seuranta ja raportoinnin käynnistäminen
- Uuden vastuullisuuskyselyn lanseeraus jäsenyrityksille – syventyminen erityisesti sosiaalisen vastuullisuuden teemoihin
- Kaupan toimialatasoisen vastuullisuuden olennaisuusanalyysin päivitystyön käynnistäminen; uudistuksessa huomioidaan kestävyysraportointidirektiivin kehikko ja kaksoisolennaisuus
- Liiton vahva perustyö: vastuullisuuden ja kestävyiden teemat mukana liiton työmarkkinakysymyksissä, elinkeinopoliittisessa edunvalvonnassa, viestinnässä, tutkimuksissa ja tapahtumissa
- Kiertotalous kuluttajakaupassa -pelikirjan julkaisu yhteistyössä kumppaneiden kanssa.

3. Vastuullisuus Kaupan liitossa

Kaupan liitto on tehnyt jo vuosia vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen työtä erilaisissa hankkeissa ja syventymisalueissa. Vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen painotukset ovat mukana liiton toiminnassa niin työelämäteemoissa, elinkeinopoliitiikassa, viestinnässä, tutkimuksessa kuin tapahtumissa. Toimialatasoista työtä on vahvistettu entisestään viime vuosina, ja kehittämistä tehdään tiiviissä yhteistyössä niin jäsenyritysten ja -liittojen kuin laajemmin sidosryhmien kanssa.

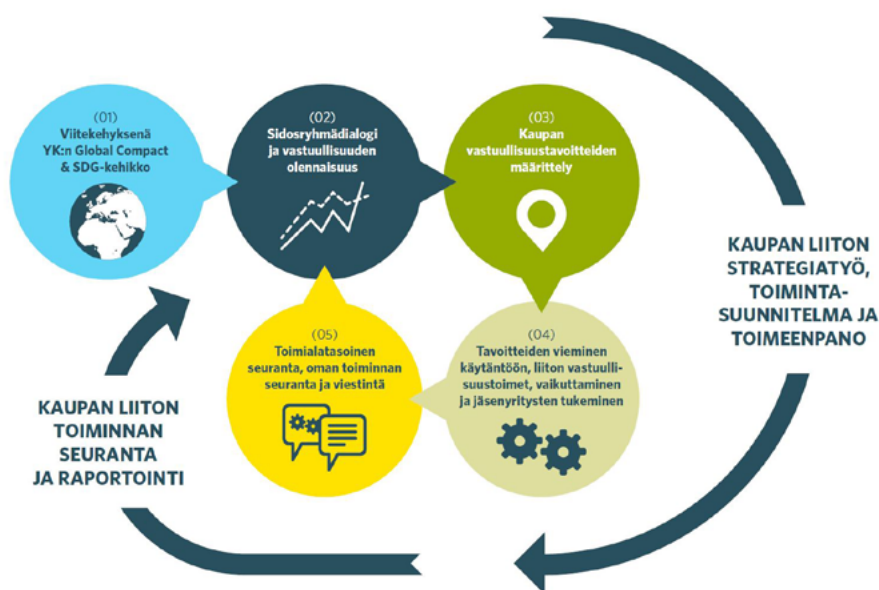
Vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen työssä liitto on jo pitkään huomionut YK:n kestäväen kehityksen Agenda 2030 -tavoitteet (Sustainable Development Goals, SDG). Liiton toteuttamassa toimialatasoisessa vastuullisuuden olennaisuusanalysissä (11/2020) kaupan toimialan yrityksillä nähtiin kosketuspintaa ja vaikutusta kaikkiin 17 kestäväen kehityksen päätavoitteeseen. Jatkotyöstössä toimialalle erityisen merkittäviksi valikoituivat seuraavat tavoitekokonaisuudet:

Kaupan liitto työsti vuonna 2022 yhdessä jäsentensä kanssa kaupan toimialan yhteisen vastuullisuuden tavoitekuvan. Toimialan yhteisenä tavoitteena on kestävästi kilpailukykyinen kauppa. Kauppa haluaa olla taloudellisen hyvinvoinnin ja kestäväen talouden rakentaja, ympäristövastuullisen talouden edistäjä sekä sosiaalisen vastuun osaja ja kehittäjä. Tavoitekuva huomioidaan myös kaupan yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja vastuullisuus. Lisäksi määriteltiin ensisijaiset vastuullisuuden indikaattorit tilanneseurannan työvälineiksi.

YK:n Global Compact -yhteisöön Kaupan liitto liittyi helmikuussa 2023. Liittymällä Global Compactiin liitto halusi vahvistaa toiminnalleen ja arvoilleen luontevan viitekehyksen sekä kehittää vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen työtä eteenpäin osana yhteisöä. Liitto on ollut pitkään myös yritysvastuuverkosto FIBSin jäsen.

Vuonna 2023 Kaupan liitto julkaisi oman vastuullisuustyönsä strategisen toimintamallin ja toiminnallisen kehyksen, jossa liitto kytkee vastuullisuuden kiinteäksi osaksi strategiatyötään ja toiminnan suunnittelua. Laajempina viitekehyksenä toimivat YK:n Global Compact ja Agenda 2030 -tavoitteet, ja sen suunnittelussa on hyödynnetty SDG Compass -mallia.

Kuva 1: Kaupan liiton strategisen vastuullisuustyön malli.

Vuonna 2023 liitto käynnisti hankkeen, jonka tavoitteena on koota toimialatasoista tietoa siitä, millainen kaupan vastuullisuustilanne on toimialatasoisten tavoitteiden ja ensisijaisiksi määriteltyjen seurannan indikaattoreiden valossa. Toimialatasoista tilannetietoa liitto hyödyntää mm. toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä sekä sidosryhmädialogissa ja vaikuttamistyössä.

Vastuullisuustavoitteet ja ensisijaiset indikaattorit, seuranta-alueet, voivat myös muuttua ajassa. Esimerkiksi viime vuosina keskusteluun on noussut aiempaa vahvemmin kaupan toimialan merkittävä rooli huoltovarmuudessa ja varautumisessa, erityisesti korona-pandemian sekä Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan myötä. Huoltovarmuudella tarkoitetaan varautumista erilaisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin. Sillä turvataan yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, jotta yhteiskunta ja elinkeinoelämä toimivat ja kansalaisten arki jatkuu mahdollisimman sujuvasti ja turvallisesti.

Kauppa osana suomalaista elintarvike- ja päivittäistavarahuoltoja varmistaa, että ruokaa ja päivittäistavaroita on saatavilla, ja tekninen tukkukauppa ja erikoiskaupan eri toimialat osaltaan varmistavat tuotteiden, raaka-aineiden ja palveluiden saatavuutta niin kuluttajille, yrityksille kuin julkisille toimijoille.

Kaupan liitto päivittää toimialatasoista vastuullisuuden tavoitekuva ja ensisijaisia indikaattoreita ajassa kiinni, vähintään suurempien strategiapäivitystensä syklissä.

3.1. GLOBAL COMPACTIN TAVOITTEITA TUKEVIA TOIMIA

Kaupan liitto kannusti jäsenyrityksiään tutustumaan YK:n Global Compact -aloitteeseen ja liittymään mukaan. Liitto viesti yrityksille ajankohtaisista tapahtumista Kauppa.fi-jäsensivuilla ja sähköisissä jäsenkirjeissä. Liiton henkilöstölle tarjottiin tietoa verkostosta sekä mahdollisuus osallistua Global Compactin yhteisöjäsenille suunnattuihin aktiviteetteihin ja avoimille Academy-kursseille.

Liitto lanseerasi pääviestintäkanavallaan [Kauppa.fi:llä](https://www.kauppa.fi/ll) uuden Vastuullisuus-verkkosivuosion. Sivustolle liitto kokosi monipuolisesti tietoa kaupan vastuullisuustavoitteista ja kehitysaskelista sekä alan vastuullisuuden ja kestävä kehityksen työstä. Sivustolta löytyy ajantasaista tietoa mm. tiedotteiden, uutisten ja blogikirjoitusten välityksellä, samoin tietoa esimerkiksi alan sitoumuksista sekä Green deal -sopimuksista. Lisäksi sivustolla julkaistaan säännöllisesti yrityscase-tarinoita, jotka täydentävät kerrontaa toimialatasoisesta vastuullisuustyöstä, tukevat yhdessä oppimista ja nostavat myös näkökulmia, joihin alan tai päättäjien tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Tärkeä osa liiton vastuullisuustyötä on yritysten tukeminen vastuullisuuden ja kestävä kehityksen työssä. Liitto vaikuttaa lainsäädäntöön, välittää yrityksille tietoa tulevista muutoksista, sekä järjestää koulutuksia ja infoja ajankohtaisista teemoista. Liitto on myös työstänyt ja koonnut verkkosivuilleen runsaasti erilaisia työkaluja ja oppaita yritysten vastuullisuustyön tueksi. Uusimpia työkaluja ja oppaita edustavat muun muassa vuonna 2023 yhteistyössä kumppaneiden kanssa julkaistut Kiertotalous kuluttajakaupassa -pelikirja, jonka tavoitteena on saada lukija inspiroitumaan kiertotalouden liiketaloudellisista mahdollisuuksista ja kannustaa kehitystyöhön, sekä Akkuopas ladattavien laitteiden akkujen turvalliseen käsittelyyn.

Alan vastuullisuus- ja arvoviestejä välittävät vuonna 2023 myös useat kampanjat. Kaupan liitto toteutti Pride-viikolle some-kampanjan, jossa kerrottiin yritysten ja alan teoista monimuotoisuuden edistämiseksi. Kestävä kehityksen viikolla liitto kampanjoi kestävä kehityksen teemoin ja yritysten teoista kertoen, samoin liitto oli ensimmäistä kertaa mukana SDG Flag Day -aktiviteeteissa. Loppuvuodesta liitto uudisti yhteistyössä Palvelualojen ammattiliitto PAMin kanssa perinteisen Ollaan ihmisiksi -kampanjan. Kampanjalla halutaan herätellä asiakkaita miettimään omaa käytöstään niin myyjien kuin muiden asiakaspalvelutyötä tekevien ihmisten työhyvinvoinnin edistämiseksi. Nämä muutamina keskeisiä kampanjaesimerkkeinä.

Sidosryhmädialogi ja sen vahvistaminen vastuullisuuden ja kestävä kehityksen teemoissa toteutui luontevasti erilaisissa yhteistyöprojekteissa ja -hankkeissa, kampanja- ja tapahtumayhteistyössä, työkalujen ja ohjeistusten laadinnassa jne. Kaupan liiton valiokunnat käsittelivät kokouksissa erilaisia syventäviä teemoja sekä tapasivat päättäjiä ja vaikuttajia kestävä kehityksen teemoihin liittyen. YK:n Global Compact Suomen kanssa liitto kävi keskusteluja toimialatasoisen yhteistyön mahdollisuuksista.

Esimerkkejä vuonna 2023 järjestetyistä tapahtumista olivat muun muassa Kiertotalous kuluttajakaupassa -pelikirjan julkistustilaisuus, jonka taustajoukoissa vaikuttivat Kaupan liiton lisäksi mm. ympäristöministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö; Avaavan ja Accessible EU -hankkeen Verkkokaupan saavutettavuus -tilaisuus, jossa Kaupan liitto toimi kumppanina; Kestävä kulutus -webinaari jäsenyrityksille; sekä lukuisat työelämän hyviä käytäntöjä ja vaateita käsittelevät liiton koulutukset.

4. Kaupan vastuullisuuskatsaus 2023

Kaupan liiton vastuullisuushankkeessa keväällä 2022 luotiin kaupan vastuullisuuden tavoitekuva, jossa päätavoitteeksi kiteytyi kestävästi kilpailukykyinen kauppa. Työhön osallistui laaja joukko alan yrityksiä ja asiantuntijoita.

Kestävästi kilpailukykyinen kauppa -tavoitekuva jakautuu kolmeen perinteiseen pääalueeseen – taloudelliseen, ympäristö- ja sosiaaliseen vastuuseen. Toimialan tavoitteena on olla taloudellisen hyvinvoinnin ja kestävä talouden rakentaja, ympäristövastuullisen talouden edistäjä, sekä sosiaalisen vastuun osaaja ja kehittäjä. Kullekin kolmelle päätavoitteelle on määritetty alataavoitteet ja ensisijaiset tunnusluvut, indikaattorit, joiden avulla vastuullisuutta seurataan. Lisäksi tavoitekuvasssa on huomioitu kaupan yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja vastuullisuus.

Vastuullisuuden tavoitekuvan ajantasaisuutta seurataan säännöllisesti strategiatyön yhteydessä, ja seurannan ensisijaisia indikaattoreita kehitetään ajassa kiinni.

Kuva 2: Kaupan vastuullisuuden tavoitekuva: Kestävästi kilpailukykyinen kauppa.

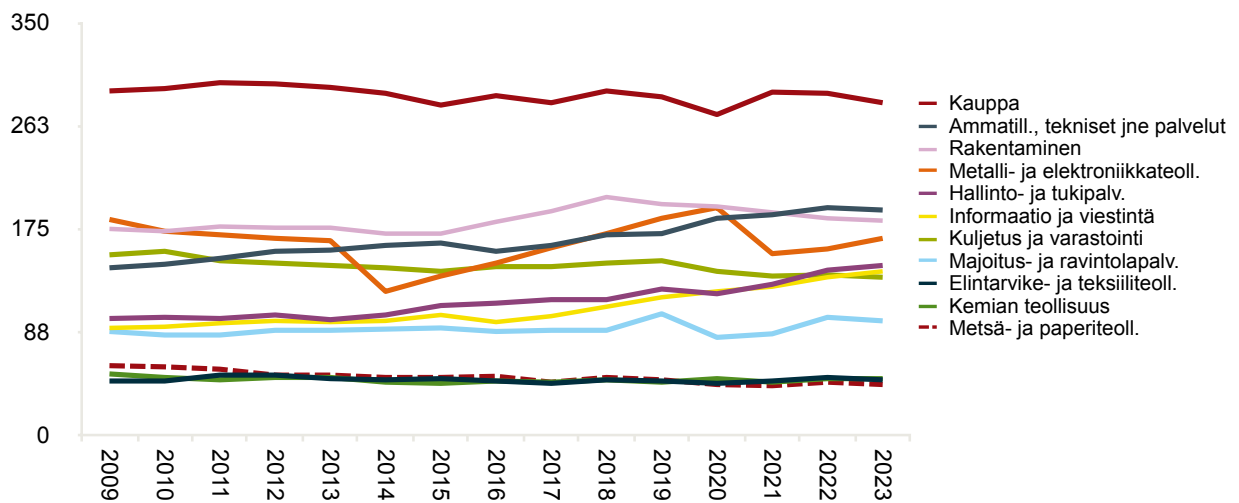
4.1 KAUPPA TALOUDELLISEN HYVINVOINNIN JA KESTÄVÄN TALOUDELLISEN RAKENTAJANA

Taloudellisen vastuullisuuden osa-alueella kauppa haluaa olla työn, toimeentulon ja hyvinvoinnin luoja sekä Suomen kilpailukykyyn ja elinvoimaisuuden varmistaja.

Kauppa on elinkeinoelämän suurin työllistäjä ja ylivoimaisesti suurin nuorten työllistäjä. Ala työllistää 282 000 henkilöä. Myös koko Euroopan laajuisesti kaupan rooli on keskeinen: yksi neljästä eurooppalaisesta yrityksestä toimii kaupan alalla.

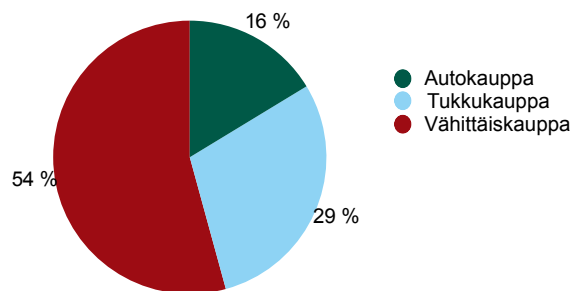
Kauppa on elinkeinoelämän suurin työllistäjä

Kaupan palkansaajat, 1 000 henkilöä

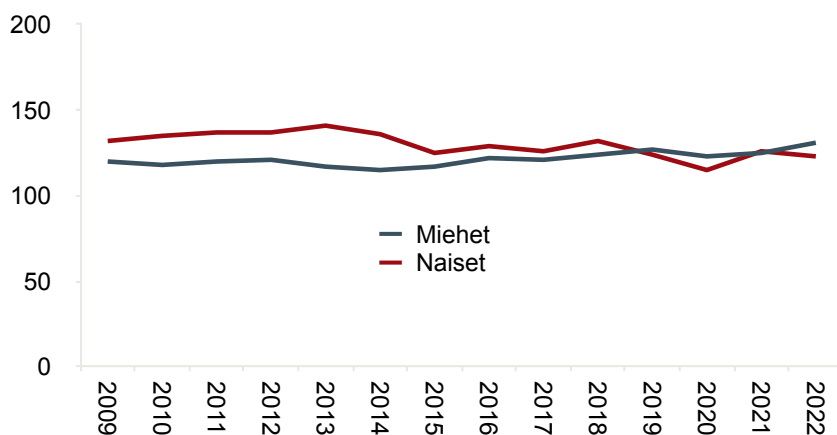
Kuva 3: Elinkeinoelämän työlliset, Tilastokeskus 2023.

Kaupan työlliset 2023

Kuva 4: Kaupassa yhteensä 282 000 työllistä 2023, Tilastokeskus 2023.

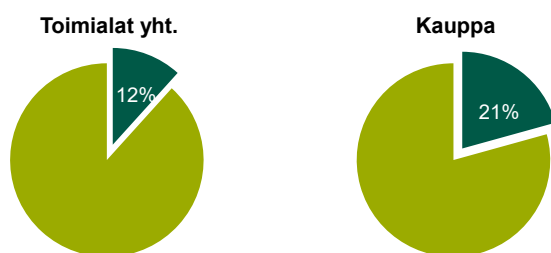
Kaupassa on lähes yhtä paljon naisia ja miehiä

Kuva 5: Kaupan palkansaajat sukupuolittain, Tilastokeskus 2023.

Kauppa työllistää nuoria

Kuva 6: Alle 25-vuotiaiden osuus (%) 15–64 vuotiaista palkansaajista, Eurostat 2023.

Keskeisiä huomiota kaupan työllisyydessä:

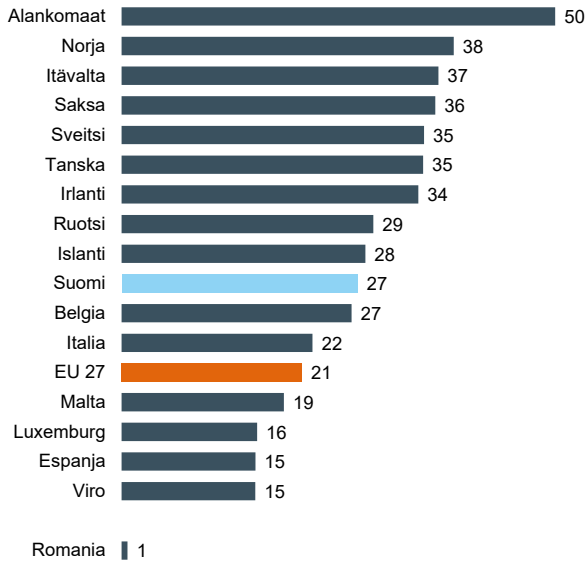
- Kauppa on Suomen suurin toimiala työllisten määrällä mitattuna.
- Vuonna 2023 kaupan ala työllisti 282 000 henkilöä; naisten ja miesten osuus lähes sama.
- Kauppa työllistää nuoria Euroopassa; joka viides kaupan alalla on alle 25-vuotias.
- Vuosien 2019–2020 aikana vähittäiskaupasta hävisi 24 000 työllistä. Työllisyys väheni varsinkin erikoiskaupassa.
- Vuonna 2021 pandemian jäljiltä työllisyys kasvoi taas 20 000:lla – sekä päivittäistavara- että erikoiskaupassa – mutta kääntyi laskuun vuoden 2022 jälkimmäisellä puoliskolla.
- Kansainvälinen ja kotimainen kilpailu sekä kustannus- ja hintakilpailu näkyvät alenevassa työllisyystrendissä.
  - Kansainvälisesti yritykset pyrkivät hallitsemaan aikaisempaa paremmin kaupan toimitusketjuja ja lyhentämään niitä. Skaalaetuja haetaan mm. ketjuuntumisella, suurilla keskusvarastoilla ja hankintayhteistyöllä.
  - Kansainvälinen ja kotimainen kilpailu niin tukku- kuin vähittäiskaupassakin on lisännyt tarvetta toimintojen tehostamiseen ja kustannusten leikkaamiseen.
  - Automatisaatio ja digitaalinen kehitys mahdollistavat tehostamisen ja tuottavuuden lisäämisen, eikä työvoiman määrää tarvitse aina kasvattaa palvelujen ylläpitämiseksi tai parantamiseksi.
- Työllisyyskehitys vaikuttaa kotitalouksien ostovoimaan ja luottamukseen ja siten kulutukseen ja vähittäiskaupan myyntiin. Työllisyyskehitys koko kansantalouden tasolla on erittäin tärkeää koko kaupalle.
- Osaajapula näkyy edelleen tukku- ja vähittäiskaupan yrityksissä, vaikka pahin tilanne onkin hetkellisesti ohi.

4.1.1. Kauppa ja osa-aikaiset työntekijät

Kauppa työllistää paljon osa-aikaisia, noin joka neljäs kaupan alan palkansaaja on osa-aikainen. Valtaosa koko kaupan alan työntekijöistä on kuitenkin kokoaikaisia, erityisesti tukku- ja autokaupassa. Vähittäiskaupan työntekijöistä osa-aikaisia on 52 % johtuen alan erityispiirteistä.

Osa-aikatyö on kaupalle tärkeää, jotta se pystyy palvelemaan asiakkaitaan mahdollisimman hyvin huomioiden voimakkaat asiakasvirtojen vaihtelut ja toimimaan silti kannattavasti. Monille työntekijöille osa-aikatyö on myös joustava ja haluttu ratkaisu erilaisiin elämäntilanteisiin, esimerkkinä opiskelijat, perheelliset, seniorit ja osatyökykyiset.

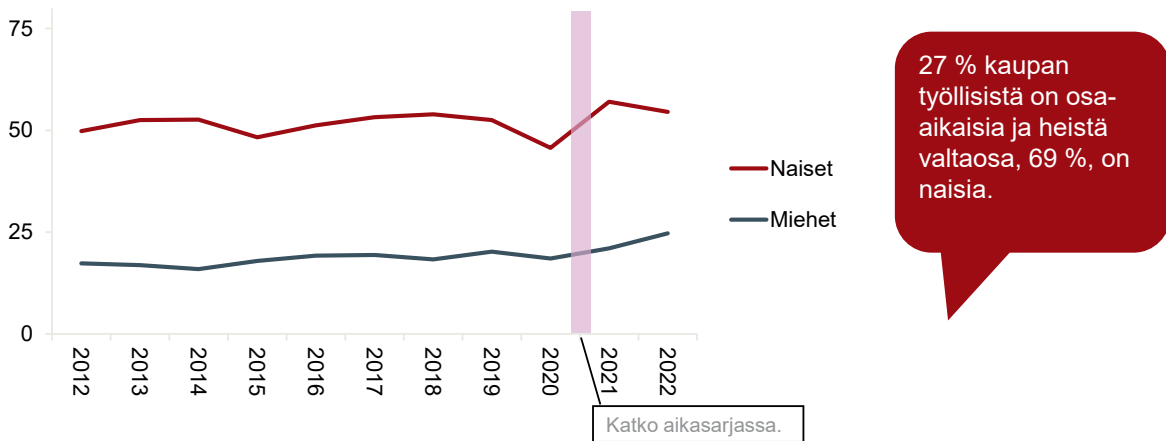
Osa-aikaisten osuus kaupan työvoimasta on Suomessa Pohjoismaiden pienin

Kuva 7: Osa-aikaisten osuus (%) kaupan 15–64-vuotiaista työllisistä Euroopassa 2022, Eurostat 2023.

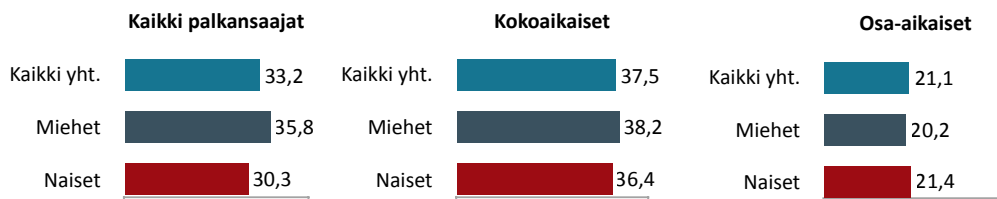
Suurin osa kaupan osa-aikaisista on naisia

Kaupan osa-aikaiset työlliset, 1 000 henkilöä

Kuva 8: Kaupan osa-aikaiset työlliset sukupuolittain, Eurostat 2023.

Kaupan osa-aikaisten viikkotyöaika on yleisesti runsaat 20 tuntia

Kuva 9: Palkansaajien keskimääräinen viikkotyöaika kaupassa 2022, tuntia/viikko, Eurostat 2023.

Keskeisiä huomiota osa-aikatyöstä:

- Osa-aikaisten osuus kaupan työvoimasta on Suomessa Pohjoismaiden pienin.
- Vähittäiskaupan työllisistä on noin 52 % osa-aikaisia.
- 27 % kaupan työllisistä on osa-aikaisia ja heistä valtaosa on naisia (69 %).
- Kaupan osa-aikaisten viikkotyöaika on yleisesti runsaat 20 tuntia.
- Osa-aikatyö on kaupalle tärkeää, jotta se pystyy palvelemaan asiakkaitaan mahdollisimman hyvin huomioiden asiakasvirtojen vaihtelut ja toimimaan silti kannattavasti. Monille työntekijöille osa-aikatyö on myös joustava ja haluttu ratkaisu erilaisiin elämäntilanteisiin.

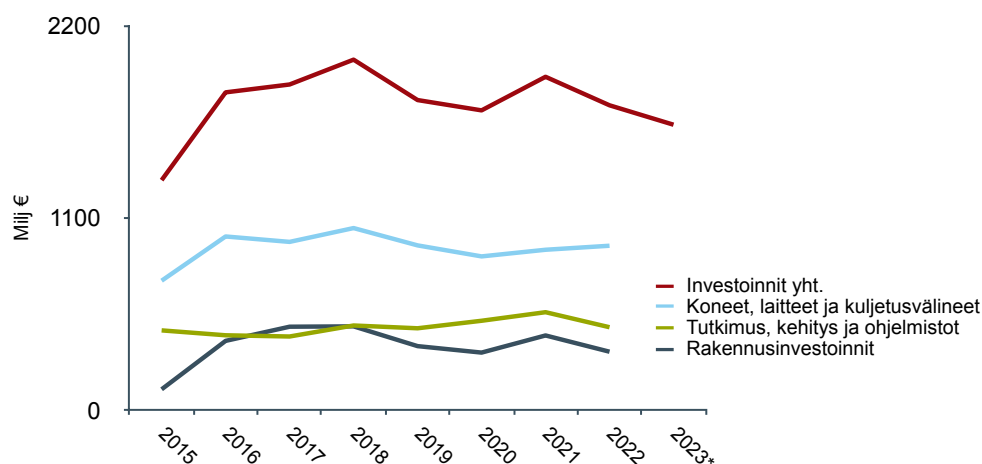
4.1.2. Kauppa on yksi elinkeinoelämän suurimmista investoijista

Kauppa on yksi kansantaloutemme suurimmista toimialoista niin työllistäjänä, talouskasvun luojana kuin myös verojen maksajana. Kaupan merkitys on vielä kokoaankin suurempi, kun mukaan lasketaan epäsuorat vaikutukset muilla aloilla. Päivittäisen toimintansa ja investointiensä avulla kauppa luo työtä ja hyvinvointia laajasti eri toimialojen kautta Suomeen.

Vaikka kotimaassa toimivan kaupan talouskasvua luovat lonkerot ulottuvat lähes kaikille toimialoille ja sektoreille, kaupan kokoa ja merkitystä ei useinkaan tunnisteta. Kaupan tilaukset sekä investoinnit luovat muille toimialoille uusia innovaatioita ja uudenlaista toimintaa.

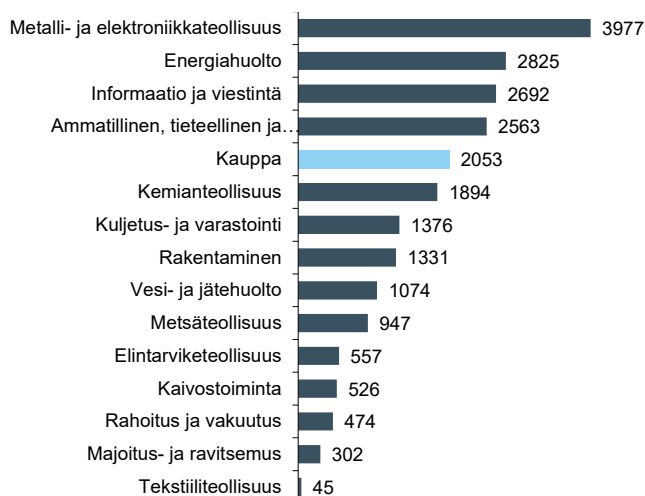
Kotimaisen teollisuuden ja logistiikka-alan osuudet kaupan jatkuvan toiminnan hankinnoista ovat viime vuosina supistuneet. Samalla kotimaisen teollisuuden osuus kaupan investoinneista on vähentynyt, eivätkä palvelualojen osuudet ole kasvaneet, vaikka kauppa on investoinut voimakkaasti digitalisaatioon ja automatisaatioon.

Kauppa investoi voimakkaasti vuosina 2015–2021 - nyt investoinnit ovat laskussa

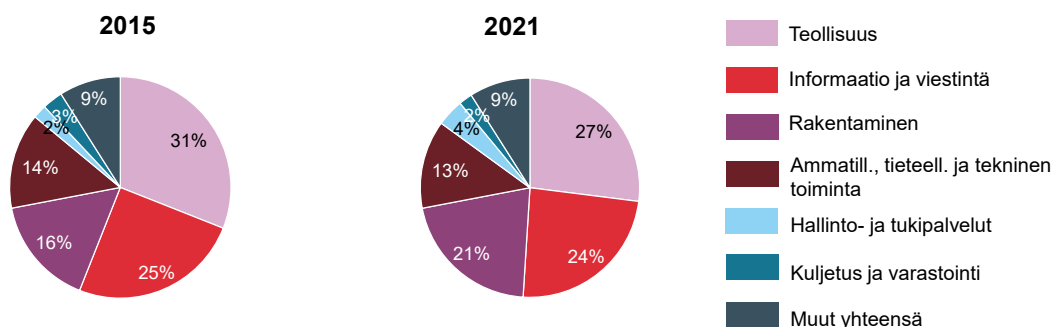
Kuva 10: Kiinteän pääoman bruttomuodostus 2015–2021. Kansantalouden tilinpito ja Kokeelliset tilastot, Tilastokeskus 2023.

Kauppa on yksi yrityssektorin suurimmista investoijista vuosittain

Kuva 11: Kiinteän pääoman bruttomuodostus (M€) menona 2021. Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus 2022.

Kauppa luo aikaisempaa enemmän arvonlisäystä muiden palveluiden kautta

Kuva 12: Vähittäis- ja tukkukaupan (pl. autokauppa) välittömien ja välillisten investointien tuottaman arvonlisäyksen jakautuminen toimialoittain, KPMG 2022.

Keskeisiä huomiota kaupan investoinneista:

- Kauppa on yksi yrityssektorin suurimmista investoijista vuosittain.
- Yksittäisten alojen keskinäinen järjestys vaihtelee vuosittain riippuen mm. siitä, miten joidenkin suurhankkeiden edistyminen ja valmistuminen jaksotetaan (esim. ydinvoimalan tai tehdasinvestointien eteneminen).
  - Investoinnit ovat laskussa tällä hetkellä.
- Vuonna 2015 kotimaisen teollisuuden osuus kaupan investoinneista oli 31 %, kun vuonna 2021 se oli 27 %.
- Myöskään kotimainen palveluala ei ole nostanut osuuttaan kaupan investoinneista, vaikka vuosien 2015–2021 välillä kauppa on investoinut voimakkaasti digitalisaatioon ja automatisaatioon.
  - Kaupan suuret järjestelmähankinnat, kuten toiminnanohjausjärjestelmät, tilataan usein ulkomaisilta toimittajilta. Samoin esimerkiksi varastojen ja logistiikan automatisaatio suunnitellaan ulkomaisten palveluntuottajien kanssa ja käytännön ratkaisut hankitaan ulkomaisilta toimijoilta.
  - Vain kotimainen rakennusala on pystynyt kasvattamaan osuuttaan kaupan investoinneista.

4.1.3. Kauppa kerryttää veropottia

Päivittäisen toimintansa ja investointiensä kautta kauppa luo työtä ja hyvinvointia myös eri toimialojen kautta Suomeen. Kaupan yhteisöveron osuus on merkittävä. Kauppa palvelee kansantaloutta terveydenhuollosta rakentamiseen ja teollisuudesta kuluttajiin, ja luo näin hyvinvointia koko Suomeen. Yhteiskunnan kannalta ei ole lainkaan samantekevää, miten kaupalla menee.

Kauppa työllistää ja kerryttää veropottia Suomessa. Vuonna 2022 kaupan palkkaverokertymä oli 2 373 miljoonaa euroa eli 7,0 prosenttia kaikesta palkkaverokertymästä. Samana vuonna julkisen hallinnon palkkaverokertymä oli suurin 12 108 miljoonaa euroa, mikä on 35,6 prosenttia kaikesta palkkaverokertymästä.

Vuonna 2022 kauppa maksoi toimialoista toiseksi eniten yhteisöveroja Suomeen 1 147 miljoonaa euroa eli 13,4 prosenttia. Samana vuonna eniten yhteisöveroja maksoi rahoitus- ja vakuutusala eli 1 575 miljoonaa euroa, mikä on 18,4 prosenttia kaikesta yhteisöverokertymästä.

Kaupan tuoma arvonlisä talouteen on kasvanut koko kansantaloutta nopeammin. Kaupasta on siis tullut entistä tärkeämpi hyvinvoinnin luoja Suomeen.

Vuonna 2022 kauppa loi arvonlisäverokertymää kaikkiaan 10 381 miljoonaa euroa eli 49 prosenttia kaikesta arvonlisäverokertymästä.

Kauppa työllistää ja kerryttää veropottia

Palkkaverokertymä¹ 2022 toimialoittain		
	Milj. euroa	Osuus, %
Julkinen hallinto	12 108	35,6
Hallinto- ja tukipalvelut, ammatillinen, tieteellinen ym. toiminta	2 934	8,6
Terveys- ja sosiaalipalvelut	2 655	7,8
Metalli- ja elektroniikkateollisuus	2 469	7,3
Kauppa	2 373	7,0
Informaatio ja viestintä	2 078	6,1
Rakentaminen	1 932	5,7
Rahoitus ja vakuutus	1 600	4,7
Kuljetus ja varastointi	1 123	3,3
Muu teollisuus (pl. metsä- ja paperi, kemia sekä metalli ja elektroniikka) sekä energia-, vesi- ja jätehuolto	977	2,9
Koulutus	934	2,7
Kemian teollisuus	655	1,9
Metsä- ja paperiteollisuus	569	1,7
Muut alat yht. (pl. teollisuus)	1 579	4,6

¹ Sisältää työnantajan tekemät ennakonpidätykset palkoista sekä työnantajan sairausvakuutusmaksut.

Taulukko 1: Verokertymät ja palautukset toimialoittain, Verohallinto 2023.

Kauppa maksaa yhteisöveroja Suomeen

Yhteisöverot 2022 toimialoittain		
	Milj. euroa	Osuus, %
Rahoitus ja vakuutus	1 575	18,4
Kauppa	1 147	13,4
Metalli- ja elektroniikkateollisuus	942	10,9
Muu teollisuus (pl. metsä- ja paperi, kemia sekä metalli ja elektroniikka) sekä energia-, vesi- ja jätehuolto	867	10,2
Hallinto- ja tukipalvelut, ammatillinen, tieteellinen, tekninen ym. toiminta	777	9,1
Metsä- ja paperiteollisuus	669	7,8
Kemian teollisuus	563	6,6
Informaatio ja viestintä	545	6,4
Rakentaminen	403	4,7
Kiinteistöala	377	4,4
Muut alat yht. (pl. teollisuus)	680	8,1

Taulukko 2: Yhteisöverot toimialoittain, Verohallinto 2023.

Kotimaassa toimiva kauppa luo arvonlisäverokertymää

Arvonlisäverot 2022 toimialoittain		
	Milj. euroa	Osuus, %
Kauppa	10 381	49,0
Rakentaminen	2 754	13
Informaatio ja viestintä	2 409	11,4
Hallinto- ja tukipalvelut, ammatillinen, tieteellinen, tekninen ym. toiminta	3 798	17,9
Energia-, vesi- ja jätehuolto	1 420	6,7
Kuljetus ja varastointi	928	4,4
Kiinteistöala	494	2,3
Rahoitus ja vakuutus	314	1,5
Majoitus ja ravitsemus	210	1,0
Muut	-1 514	-7,2

Taulukko 3: Arvonlisäverot toimialoittain, Verohallinto 2023.

Keskeisiä huomioita kaupan veroista:

- Kotimaassa toimiva kauppa luo arvonlisäverokertymää.
- Kaupan merkitys on kokoansa suurempi, kun mukaan lasketaan epäsuorat vaikutukset muilla aloilla.
- Päivittäisen toimintansa ja investointiensä avulla kauppa luo työtä ja hyvinvointia laajasti eri toimialojen kautta Suomeen.

YRITYSCASE-ESIMERKKEJÄ

Kalevala Koru hakee kasvua Japanista panostamalla verkkokauppaan

Kalevala Korulla on selkeä näkemys tuleville vuosille: se tavoittelee kolminkertaistavansa liikevaihtonsa vuoteen 2030 mennessä. Tätä kasvua Kalevala Koru on lähtenyt hakemaan kotimarkkinan lisäksi kansainvälisiltä markkinoilta. ”Taloustilanne vaihtelee markkinoittain, joten jalansijaa kannattaa hakea laajasti”, Kalevala Korun toimitusjohtaja Kirsi Paakkari tietää. [Lue lisää >>](#)

Scandinavian Outdoor tavoittelee parasta asiakaskokemusta monikanavaisessa kaupassaan

Ulkoilun kotimainen erikoisliike Scandinavian Outdoor menestyi Kaupan liiton ja Etury:n vuoden 2022 vuoden lopulla julkistamassa asiakastytyväisyystutkimuksessa. Saavutus on toimitusjohtaja Johanna Rantalan mukaan sinnikkään ja systemaattisen työn tulosta. [Lue lisää >>](#)

4.2. KAUPPA YMPÄRISTÖVASTUULLISEN TALOUDEN EDISTÄJÄNÄ

Ympäristövastuullisuudessa kauppa painottaa ilmastotyötä ja hiilineutraaliutta sekä planeetan resurssien huomioimista kiertotalous ja biodiversiteetti mukaan lukien. Ilmastovaikutuksia seurataan Kaupan liitossa kehitetyn hiili-indeksin avulla. Maapallon resurssien huomioimiseen syvennytään alkuvaiheessa laadullisin keinoin, mm. yritys- ja hanke-esimerkkien kautta, sillä koko monimuotoisen toimialan kattavaa määrällistä tietoa on haastavaa löytää.

Kaupan omat suorat hiilidioksidipäästöt edustavat alle 1 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Kaupan ala on tehnyt pitkään kunnianhimoista ilmastotyötä, ja siirtymä hiilineutraaliuteen sekä lopulta nollapäästöiseen toimintaan ovat jo toimialan yritysten strategioiden keskeisiä kulmakiviä. Kaupan henkilöstön osaamista sekä asiakasratkaisuja on määrätietoisesti rakennettu tulevaisuuskestäviksi.

Alan liitot ovat tehneet lukuisia vapaaehtoisia sopimuksia ja sitoumuksia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Yritykset ovat liittyneet vapaaehtoiseen elinkeinoelämän energiatehokkuussopimukseen, ja päivittäistavarakauppa on mukana elintarvikealan materiaalitehokkuussitoumuksessa, tarkoituksena vähentää ruoan valmistuksen, jakelun ja kulutuksen ympäristövaikutuksia. Myös ympäristöministeriön ja kaupan yhteiset, vapaaehtoisuuteen perustuvat Green deal -sopimukset ovat esimerkkejä käynnissä olevasta pitkäjänteisestä ilmastotyöstä.

4.2.1. Visio menestyvästä, hiilineutraalista kaupasta 2035

Uusiutuvan kaupan visiona on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja miltei nollapäästöinen vuonna 2050. Kaupalla ja sen arvoketjulla on merkittävä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen muutoksessa kohti hiilineutraaliutta. Kaupan asiakkaana on koko suomalainen yhteiskunta, mukaan lukien koko muu elinkeinoelämä, julkinen sektori sekä kuluttajat.

Kaupan hiili-indeksi on luotu osana 2020 julkistettua Uusiutuva kauppa 2035 -tiekarttakokonaisuutta siinä esitettyjen skenaarioiden seurantaan. Indeksillä on osa vähähiilisyytiekarttatyöhön liittyvää jalkautusta ja toimeenpanoa. Kaupan liitto raportoi hiili-indeksin kehittämisestä vuosittain syksyllä Tilastokeskuksen julkistettua ilmapäästöjen ja energiatilinpidon tilastot.

Hiili-indeksiä seuraamalla pystytään vertailemaan toteutuneita päästölukuja kahteen tiekartassa esitettyyn skenaarioon, perusuraan ja uusiutuvan kaupan uraan arvioiden samalla, mitä vaikutuksia politiikka- ja yritystoimilla käytännössä on päästöjen vähenemiseen.

Kaupan alan hiili-indeksiin on koottu kattavasti saatavilla oleva tieto eri virallisista lähteistä kaupan suorista ja epäsuorista päästöistä, kuten sähkön ja lämmön käytöstä. Lisäksi hankintaperusteisen ostoenergian päästöt on huomioitu vuodesta 2020 lähtien. Mukaan on otettu kaupan alan yritykset, jotka ovat sitoutuneet Science-Based Targets -tavoitteisiin (SBTi) ja joiden päästötiedot ovat julkisesti saatavilla. Pohjalla ovat myös Energiateollisuuden tuottamat ominaispäästökertoimet nykyhetkeen, ja niiden avulla on yhdenmukaistettu erilaisten skenaarioiden tulevaisuuden kertoimet sekä vaikutukset toimialaan.

4.2.2. Kaupan hiili-indeksi

Kaupan alan kasvihuonekaasupäästöt pysyivät vuonna 2021 edellisen vuoden tasolla (-0,4 %) kasvaneesta energian käytöstä huolimatta.

Huomioitavaa on, että Motivan energiatehokkuussopimuksessa mukana olevat kaupan alan yritykset ovat tehneet vuosina 2017–2022 peräti yli 5 826 toimenpidettä energiatehokkuuden edistämiseksi. Energiatehokkuussopimuksessa mukana olevat kaupan alan yritykset ovat saavuttaneet viidessä vuodessa 76 miljoonan investointien avulla vuosittaisen 341 GWh säästön, mikä vastaa Helsingissä sijaitsevien kotitalouksien runsaan neljän kuukauden sähkönkulutusta. Kaupan alan yritykset ovat esimerkiksi lisänneet omaa energiantuotantoaan rakentamalla tuulivoimapuistoja ja aurinkovoimaloita.

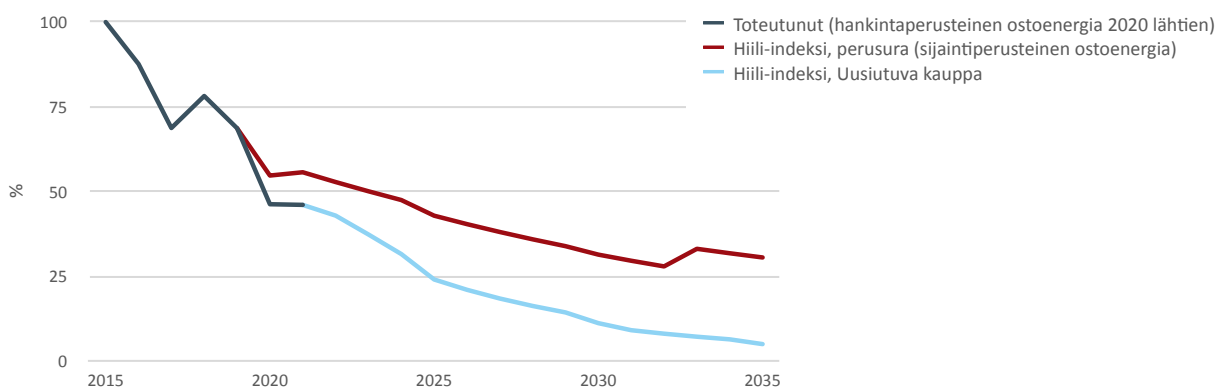
Energiatehokkuussopimuksessa kaupan toimialan yhteinen energiansäästötavoite saavutettiin jopa reilusti etuajassa, jo vuonna 2019, kun alkuperäinen tavoite oli vuoteen 2025 mennessä.

GHG-protokollan (Greenhouse Gas Protocol) mukaisten omien päästöjen sekä ostetun energian päästöjen vähentämisen näkökulmasta keskeisimmät kaupan toimet liittyvät energian käyttöön ja kuljetuksiin.

Kaupan toimialan suurimmat kasvihuonekaasupäästöt (arviolta yli 90 %) aiheutuvat arvoketjussa eli esimerkiksi tuotteiden valmistamisesta. Näiden Scope 3 -päästöjen raportoiminen toimialakohtaisesti ei vielä toistaiseksi ole mahdollista julkisista tietolähteistä tai tilastoista. Kaupan liitto seuraa aktiivisesti raportoinnin kehitystä ja tiedostaa nykyiset puutteet hiili-indeksin keskittyessä toimialan oman toiminnan päästöihin (Scope 1 ja 2).

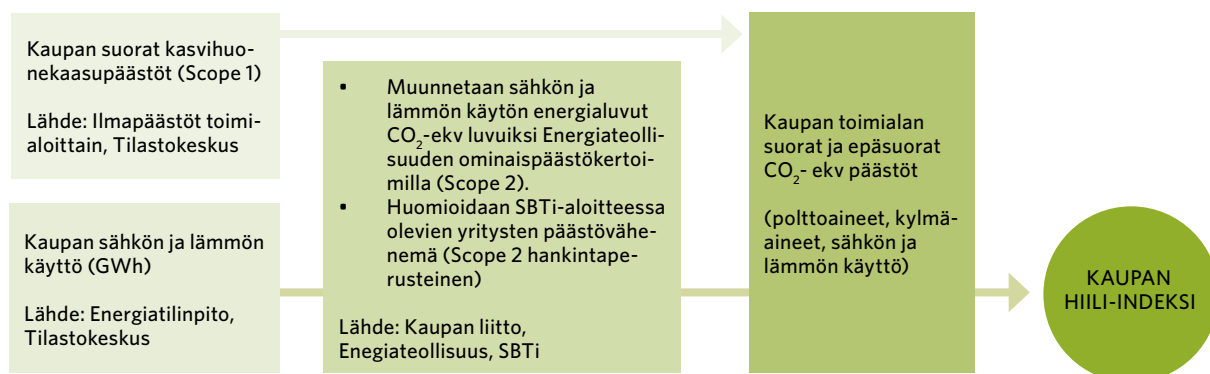
Keväällä 2024 kaupan ala myös päivittää ja uudistaa vähähiilisyystiekarttansa. Lue lisää kaupan alan vähähiilisyystiekartasta: [Kaupan vähähiilisyystiekartta >>](#)

Kaupan hiili-indeksin tilanne 2021

Kuva 13: Kaupan hiili-indeksi, Tilastokeskus ja kaupan alan yritykset 2023.

Hiili-indeksin laskenta

Kuva 14: Hiili-indeksin taustatiedot.

Kaupan energiankäyttö kasvoi vuonna 2021 edellisvuoteen verrattuna – päästöt pysyivät ennallaan

Kaupan yritysten sähkön käyttö kasvoi 9 prosenttia ja lämmön käyttö 24 prosenttia vuonna 2021 vuoteen 2020 verrattuna. Kaupan hiili-indeksin mukaan kaupan hiilidioksidipäästöt puolestaan pysyivät samalla tasolla vuonna 2021 verrattuna edellisvuoteen, laskien 0,4 prosenttia. Kasvaneesta energian käytöstä huolimatta kaupan alalla onnistuttiin pitämään hiilidioksidipäästöt edellisen vuoden tasolla.

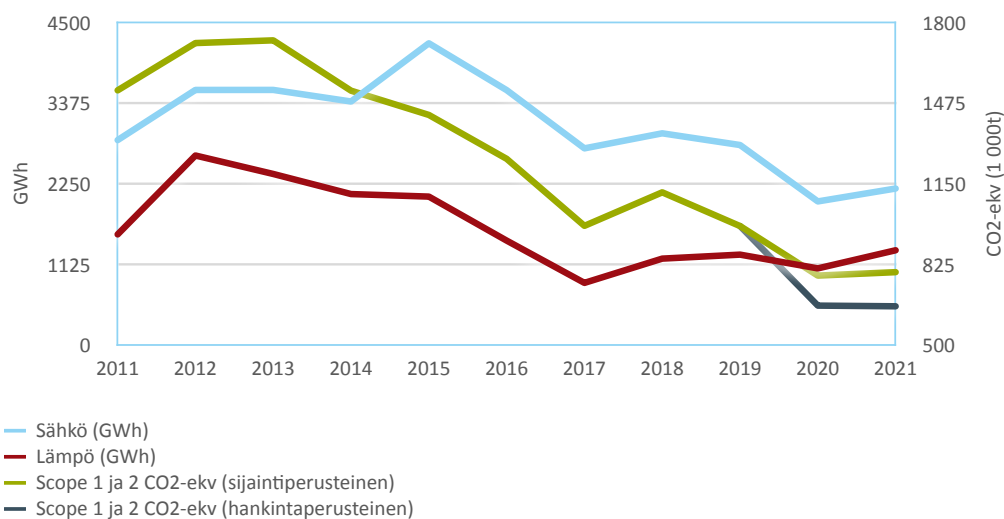
Vuonna 2021 sähköä käytettiin 2 182 GWh:a, joka on 9 % enemmän kuin vuonna 2020. Vuonna 2021 lämpöenergiaa käytettiin 1 322 GWh:a, joka on jopa 24 % enemmän edelliseen vuoteen verrattuna.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 suomalaisten energian käyttö nousi 5 % edellisvuodesta.

Sähkön ja lämmön käytön kohonneissa luvuissa on otettava huomioon, että vertailuvuosi on koronavuosi 2020. Tuolloin liikehuoneistot olivat pitkiä aikoja kiinni ja liikennettä oli reilusti normaalia vähemmän, joten energiankäyttö laski yleisesti.

Kauppa määrittänyt nyt toista kertaa hankintaperusteiset energian kasvihuonepäästöt, jolloin ostoenergiassa on huomioitu uusiutuva ja päästötön sähkö- ja lämpöenergia. Kasvihuonepäästöt olivat samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna, vaikka energian kulutus kasvoi 14 % (kuva 13).

Kaupan energiankäyttö ja CO₂-ekv päästöt energian käytöstä

Kuva 15: Kaupan energiakäyttö ja CO₂-ekv päästöt energian käytöstä, Tilastokeskus ja Kaupan alan yritykset 2023.

Sijaintiperusteisesti määritettynä Kaupan alan energian käytön kasvihuonepäästöt nousivat 2 % vuonna 2021 (kuva 13). Sijaintiperusteinen päästöluku kuvaa alueellisen energiaverkon tilannetta. Sijaintiperusteiset päästöt lasketaan käyttämällä valtiokohtaista energiantuotannon keskimääräistä päästökerrointa. Suomen kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria kasvoivat 0,3 % edellisvuoteen verrattuna. Uusiutuvien energialähteiden käyttö sähkön tuotannossa jatkoi kasvuaan. Uusiutuvilla tuotettiin kuusi prosenttia enemmän sähköä kuin vuonna 2020.

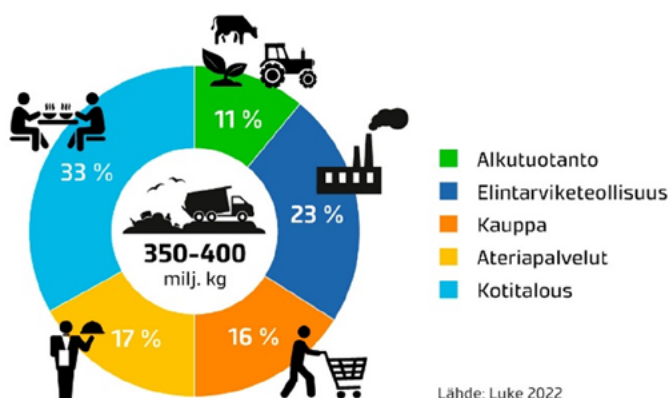
Tilastokeskuksen mukaan energian kasvu selittyi pitkälti edellisvuotta kylmemmällä säällä, ja koronapandemian jälkeinen vientiteollisuuden elpyminen näkyi kasvaneena energian käyttönä teollisuudessa.

4.2.3. Maapallon resurssien huomioiminen

Kauppa vähentää ruokahävikkiä monin tavoin. Kauppojen osuus elintarvikeketjussa syntyvästä ruokahävikistä on noin 16 prosenttia. Kauppojen ruokahävikki on noin 10 kiloa suomalaista kohti, mikä on noin puolet vähemmän kuin kotitalouksissa syntyvä ruokahävikki. Kotitalouksissa syntyy noin kolmannes ruokahävikistä.

Päivittäistavarakauppa ry:n (PTY) jäsenyrityksissä hävikiksi päätyi vuonna 2022 keskimäärin 1,2 % elintarvikkeista (2021: 1,3 %). Ruokahävikki ei sisällä ruoka-apuun luovutettuja, myymättä jääneitä elintarvikkeita.

Myymättä jääneitä elintarvikkeita annetaan hyväntekeväisyyteen, tai niitä voidaan käyttää teollisten prosessien raaka-aineena, kuten biopolttoaineen valmistuksessa. Viimeisenä vaihtoehtona on hävikin käsittely jätteenä, kuten hyödyntäminen energiana.

Kuva 16: Ruokahävikin jakautuminen elintarvikeketjun eri vaiheissa Suomessa vuonna 2020, Luke 2022.

Keskeisiä huomiota ympäristövastuusta:

- Kaupan oman toiminnan suorat hiilidioksidipäästöt edustavat alle 1 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä.
- Kaupan alan kasvihuonekaasupäästöt pysyivät vuonna 2021 edellisen vuoden tasolla (-0,4 %) kasvaneesta energian käytöstä huolimatta.
- Energiatohokkuussopimuksessa kaupan toimialan yhteinen energiansäästötavoite saavutettiin jo vuonna 2019, kun alkuperäinen tavoite oli vuoteen 2025 mennessä.
- Kauppojen osuus elintarvikeketjussa syntyvästä ruokahävikistä on noin 16 %.

YRITYSCASE-ESIMERKKEJÄ

Ekokompassi antoi ympäristötyölle raamit

Eurokankaassa on jo vuosia tehty vastuullisuustyötä. Syksyllä 2023 yritys otti merkittävän askeleen eteenpäin, kun se vuoden tiiviin työn jälkeen sai Suomen Luonnonsuojeluliiton Ekokompassi-sertifikaatin ja julkaisi ensimmäisen vastuullisuuskatsauksen. Nyt Eurokankaalla on oma ympäristöohjelma tavoitteineen ja mittareineen.

[Lue lisää >>](#)

Stark ulottaa ympäristötyönsä koko ketjuun – rakennustyömaiden puutavaran kierrätys etenee

Stark keskittyy ympäristötyössään koko arvoketjuunsa, ei vain oman toimintansa vaikutuksiin. Alkuvuodesta 2023 Stark aloitti kierrätyspilotin, jossa se testaa rakennustyömaan puutavaran uudelleenkäyttöä. Stark on myös mukana tukemassa Helsingin yliopiston ja Luonnonvarakeskuksen tutkimusta luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä. [Lue lisää >>](#)

© Jamie Hirvonen

Kiertotalous valtaa markkinaa: Helsingin Redi saavutti käytetyn myynnillä ennätysvuoden, Tampereen Sokos avaa kestävän muodin kerroksen

Kiertotalous tuntuu olevan nyt pop-ilmio: Helsingin Redi-kauppakeskukseen avattiin vuonna 2022 Second Hand Market, ja 2023 Tampereen Sokos debytoi kestävän muodin kerroksella. Onko kiertotalous luonnollinen osa tulevaisuuden tavarataloja ja kauppakeskuksia? [Lue lisää >>](#)

S-ryhmä kehittää urauurtavia luontohaittamittareita – "Tavoitteena mittarit kaikkein käyttöön"

S-ryhmä tekee urauurtavaa työtä laatimalla mittarit toimintansa aiheuttamien luontohaittojen esiintuomiseksi. Ensimmäisenä on kuitenkin selvitetävä, mistä luontohaitat aiheutuvat. Ensimmäisiä numeerisia tuloksia saatiin alkuvuodesta 2023. [Lue lisää >>](#)

K-ryhmässä varauduttiin sähköpulaan: "Mitä kaupassa tapahtuu, kun sähköä ei ole?"

Talven 2022–2023 mahdolliseen sähkökriisiin valmistautuminen pisti K-ryhmän etsimään sähkönsäästökeinoja tiheällä kammalla ja harjoittelemaan sähkökatkojen varalle. Herätyksiäkin tuli. [Lue lisää >>](#)

4.3. KAUPPA SOSIAALISEN VASTUUN OSAAJANA JA KEHITTÄJÄNÄ

Sosiaalisen vastuun osa-alueella kauppa haluaa yhdistää työn ja tekijät sekä luoda vastuullista työelämää ja kehittää osaamista.

Henkilöstön osaamisen kehittämiseen, tulevaisuuden tarpeisiin tai työhyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja ei ole saatavilla julkisista lähteistä, kuten Tilastokeskuksen tai Eurostatin toimialatiedoista. Sosiaalisen vastuun tunnusluvut perustuvat jäsenyrityksille suunnattujen kyselyiden tuloksiin: Osaajabarometriin 2022 sekä Kaupan liiton vastuullisuuskyselyyn 2023.

Kaupan liiton jäsenyritysten osaajabarometri 2022 – henkilöstön osaamisen keskeiset tulokset:

- Kaupan alan yritysten tärkeimmiksi henkilöstön osaamisen osa-alueiksi nimettiin asiakaslähtöinen palvelujen kehittäminen, kyky ja halu kehittää omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan, sosiaaliset kyvyt, myynti- ja markkinointiosaaminen sekä ongelmanratkaisutaidot ja luova ajattelukyky.
- Kaupan alan yrityksillä liiketoimintavaikutuksien kannalta tärkeimmät tulevaisuuden trendit olivat digitalisaatio (60 %) sekä väestön ikääntyminen (33 %). Väestön ikääntyminen tuo vaihtuvuutta työvoimalle ja haastaa osaavan työvoiman löytämisessä. Digitalisaatio taas muuttaa tehtävien luonnetta ja yhä lisää osaamistarpeita digitaalisten järjestelmien osaajille.
- Tulevaisuuden taidoissa yritysten kannalta merkittävimmiksi nousee myyntityö ja siihen liittyvä osaaminen. Muita tärkeitä teemoja olivat asiakaspalvelu, tietotekniikka ja liiketoiminta.

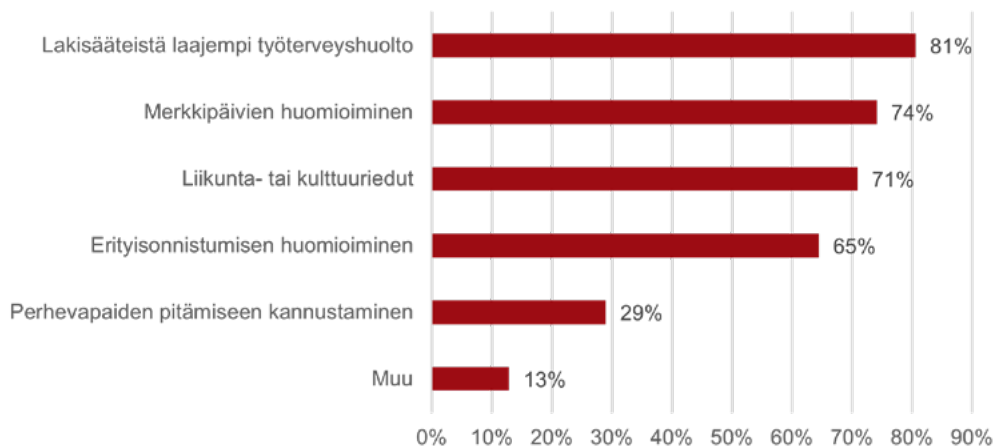
- Kaupan alan yrityksissä osaavan työvoiman rekrytointi on vaikeutunut edelliseen mittaukseen verrattuna. Lähes puolet vastaajista (48 %) arvioi osaavan työvoiman rekrytoimisen olevan vaikeaa (2019: 34 %). Kasvavista yrityksistä jopa 52 % arvioi rekrytoinnin vaikeaksi (2019: 43 %).
- Rekrytointivaikeudet ovat suurimmat vähittäiskaupassa, jossa se on vaikeaa 53 %:lle vastaajista ja helppoa 23 %:lle
- Tukkukaupassa rekrytointi oli vaikeaa 43 %:lle ja helppoa 24 %:lle vastaajista
- Suurimmat syyt rekrytointivaikeuksille olivat, ettei työnhakijoiden osaaminen vastaa tarpeita ja työnhakijoiden puute ylipäänsä. Työnhakijoiden osaamisen puutteet korostuivat erityisesti tukkukaupassa. Vähittäiskaupassa taas työnhakijoiden puute alueella oli syy rekrytointivaikeuksiin yli kolmannella (35 %) rekrytointivaikeuksia kokeneista yrityksistä.
- Rekrytointivaikeudet kohdistuivat eniten myyntitehtäviin.
- Onnistuneiden rekrytointien taustalla taas oli pääosin yrityksen tai työyhteisön erityisen hyvä maine.

4.3.1. Työhyvinvointi ja sen kehittäminen

Yrityselämän suurimpana työllistäjänä ja suurimpana nuorten työllistäjänä kauppa painottaa voimakkaasti hyvän työnantajuuden merkitystä. Kaupalla on tärkeä tehtävä henkilökunnan hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamisessa sekä toimialan monimuotoisuuden, monipuolisten urapolkujen ja työmahdollisuuksien sekä tasa-arvoisuuden edistämässä.

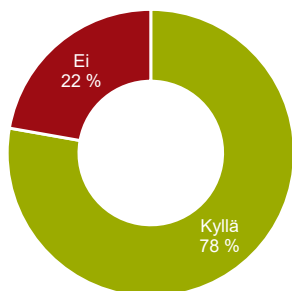
Kaupan liiton tekemässä vastuullisuuskyselyssä työhyvinvointiin liittyvistä vapaaehtoisista toimista yleisimmin oli käytössä lakisääteistä laajempi työterveyshuolto, merkkipäivien huomioiminen sekä liikunta- tai kulttuuriedut. Työtyytyväisyyttä seurataan säännöllisesti suurimmassa osassa yrityksissä (78 %), joista lähes kaikki ovat jo asettaneet tai ovat asettamassa työhyvinvoinnille tavoitteet.

Työhyvinvointiin liittyvät vapaaehtoiset toimet

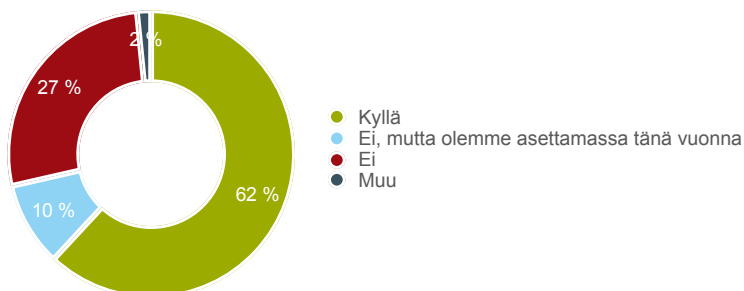

Kuva 17: Yrityksessä käytössä olevat vapaaehtoiset työhyvinvointiin liittyvät toimet (N = 62), Kaupan liiton vastuullisuuskysely jäsenyrityksille 2023.

Säännöllinen työtyytyväisyyskysely

Työtyytyväisyydelle on asetettu tavoitteet

Kuva 18: Jäsenyrityksien säännöllinen työtyytyväisyyskysely sekä tavoitteet, N = 63, Kaupan liiton vastuullisuuskysely jäsenyrityksille 2023.

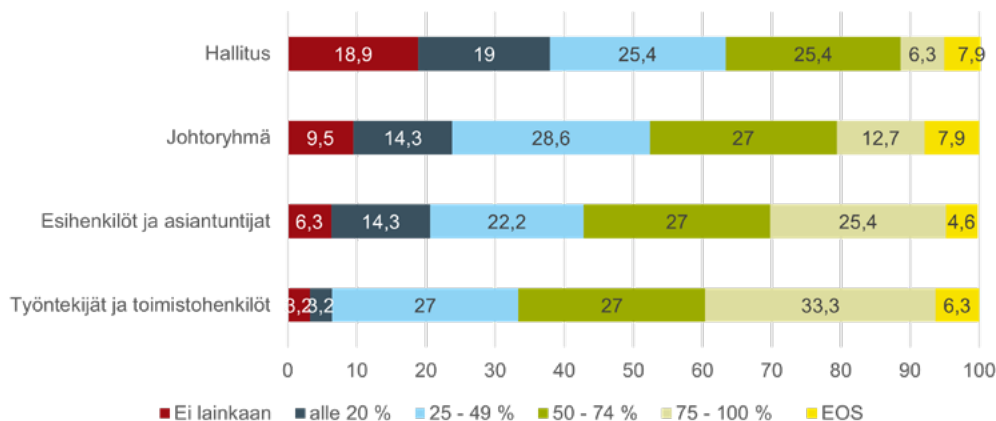
4.3.2. Syrjimättömyys, tasa-arvoisuus ja monimuotoisuus

Kaupan liiton tekemässä vastuullisuuskyselyssä syrjimättömyys, tasa-arvo ja monimuotoisuus olivat kaikkien yritysten vastuullisuusohjelmassa, joilla tällainen oli erikseen määritetty.

EU:ssa kaikkien suurten pörssiyritysten täytyy lisätä aliedustetun sukupuolen hallituspaikkoja heinäkuuhun 2026 mennessä. Direktiivin tarkoitus on varmistaa, että vähintään 40 % hallituspaikoista tai 33 % kaikista johtajista olisi aliedustettua sukupuolta. Myös Kaupan liiton jäsenyrityksiltä selvitettiin vastuullisuuskyselyssä yritysten sukupuolijakaumaa, vaikkei tuleva direktiivi velvoita kuin suuria pörssiyrityitä.

- Vastanneissa yrityksissä lähes 2/3:ssa oli naisten osuus alle puolet hallituksessa
- Puolessa vastanneista yrityksissä naisia oli alle puolet johtoryhmästä
- 2/3:ssa vastanneista naisten osuus työntekijät ja toimistohenkilö -ryhmässä oli yli 50 %.

Naisten osuus

Kuva 19: Naisten osuus yrityksissä N= 63, Kaupan liiton vastuullisuuskysely jäsenyrityksille 2023.

Monimuotoisuutta ja inklusiota yrityksissä on tutkittu FiBS:n kyselyssä marraskuussa 2022. Tulosten mukaan 45 % yrityksistä on laatinut toimintasuunnitelman monimuotoisuuden ja inklusion lisäämiseksi. Kyselyssä mukana olleista tukku- ja vähittäiskaupan yrityksistä 64 % oli laatinut kyseiset toimintasuunnitelmat. Kaupan liiton vastuullisuuskyselyn tulokset tukevat FiBS:n tutkimusta: 63 % vastuullisuusohjelman laatineista on laatinut monimuotoisuuden edistämiseksi toimintasuunnitelman.

Kaupan liiton jäsenyritysten osaajabarometri 2022 – monimuotoisuuden keskeiset tulokset:

- 35 % yrityksissä työskentelee ulkomaalaista työvoimaa (2019: 52 %)
- Vastaajayritysten henkilöstöstä
  - 97 % on kotimaista työvoimaa
  - 2 % on ulkomaista työvoimaa EU-maista
  - 1 % on ulkomaista työvoimaa EU:n ulkopuolelta.
- 39 % yrityksistä arvioi ulkomaisen työvoiman osuuden kasvavan seuraavan 2–3 vuoden aikana (2019: 37 %). Näissä yrityksissä ulkomaisen työvoiman kasvua arvioitiin tulevan keskimäärin 14 %. Merkittävää kasvua arvioineet arvioivat ulkomaisen työvoiman kasvun olevan keskimäärin 38 % seuraavan 2–3 vuoden aikana.
- 14 % arvioi, että esteitä ulkomaisen työvoiman hyödyntämiselle ei ole, ja tämä osuus oli laskenut viime mittauksesta huomattavasti (2019: 24 %), eli entistä useampi näkee ulkomaisen työvoiman hyödyntämiselle esteitä.
- 83 % vastaajista arvioi heidän yrityksessään olevan osatyökykyisille vain vähän töitä tarjolla, kun 4 % vastaajista arvioi töitä olevan paljon. Erityisesti tukkukaupassa korostui niiden osuus, jotka arvioivat osakykyisille olevan tarjolla töitä vain vähän (91 %).
- 47 %:lla kaikista vastaajista ei ole tarjolla osatyökykyisille sopivia töitä (2019: 44 %), mutta vastaajista 22 %:lla olisi töitä tarjolla tuettuna, esim. palkkatuen avulla, ja vähittäiskaupassa tuettuna työtä olisi tarjolla kolmasosalla (30 %).
- 22 % arvioi heillä olevan tarjolla kouluttamattomille sopivia töitä paljon (2019: 26 %).
- Kouluttamattomille töitä olisi tarjolla paljon erityisesti vähittäiskaupan puolella (33 %), jossa töitä olisi tarjolla:
  - paljon nykyisillä työehdoilla – 20 % vastaajista
  - jonkin verran nykyisillä työehdoilla – 37 % vastaajista
  - tuettuna esim. palkkatuen avulla – 16 % vastaajista.
- Kannustinloukku näkyy arjessa useilla kaupan alan yrityksillä. Jopa 39 % vastaajista kertoo kohtaavansa arjessaan kannustinloukkuun liittyviä ongelmia, mm. haluttomuutta ottaa vastaan lisätunteja.

YRITYSCASE-ESIMERKKEJÄ

K-ryhmä kouluttaa oppisopimuksella myös esihenkilöitä

K-ryhmässä oppisopimuskoulutus on suosittua ja käytettyä myös esihenkilö- ja johtamiskoulutuksessa. Erityisesti K-Citymarketit hyödyntävät järjestelmällisesti hyväksi havaittua, käytännöllistä koulutusta. Myös K-kauppiaat käyttävät sitä kouluttaessaan henkilöstöään. [Lue lisää >>](#)

Verkkokauppa.com kehittää esihenkilöitään valmentavaan johtamistapaan

Verkkokauppa.com lähti vuonna 2022 kouluttamaan esihenkilöitään suosittuun valmentavaan johtamistapaan. Puolen vuoden aikana esihenkilöt ammentavat tietoa luennoista, pienryhmätöistä, parityöskentelystä ja omien johdettavien palautteista. Johtamista on alettu myös mitata. [Lue lisää >>](#)

Fonum kouluttaa Helsingissä vuosittain useita kymmeniä puhelinkorjaajia myymälöihinsä eri puolille Suomea

Fonum on suomalainen puhelinten ja tablettien korjaamiseen sekä käytettyjen puhelinten myyntiin ja kierrätykseen erikoistunut yritys. Fonum kouluttaa laitteiden korjaajat Helsingissä eri puolille Suomea sijaitseviin myymälöihinsä. Toisinaan sopivan työvoiman löytäminen on haastavaa. [Lue lisää >>](#)

S-ryhmä selvitti tekstiilialan kumppaneidensa työoloja Bangladeshissa

S-ryhmä halusi selvittää naisten ja lasten oikeuksien sekä perheystävällisyyden toteutumista tekstiilituotannossa Bangladeshissa. Asiat kiinnostavat, sillä S-ryhmä tilaa maassa sijaitsevilta kumppanitehtailtaan neuleita, trikoita ja collegeja Prismoihinsa. Selvityksen tulokset olivat keskimääräistä parempia ja niissä näkyi se, että yhteistyötä on tehty pitkään. Toki myös kehittämistä löytyi. [Lue lisää >>](#)

Marimekko DEI-työstään: Haluamme rohkaista ihmisiä olemaan omia itsejään

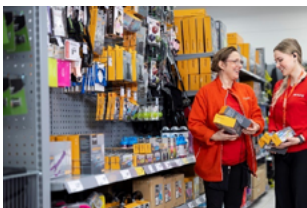
DEI-teemojen esillä pitäminen koetaan Marimekossa tärkeänä. Marimekko kouluttaa johtoaan ja koko henkilöstöään huomioimaan työyhteisössä monimuotoisuutta, oikeudenmukaisuutta ja mukaan ottamista, sillä ne tukevat esimerkiksi työhyvinvointia sekä ovat osa Marimekon yrityskulttuurin ja arvojen mukaista toimintaa. Marimekolla on myös näitä teemoja koskeva globaali toimintasuunnitelma. [Lue lisää >>](#)

Ikeassa työntekijöitä yli 70 kansallisuudesta:

"Monimuotoinen työyhteisö on luova ja innovatiivinen"

Ikeassa työ vastuullisuuden eteen ei ole uutta, vaan monimuotoista, inklusiivista ja osallistavaa työyhteisöä on rakennettu jo usean vuoden ajan. "Olemme ylpeitä moninaisesta työyhteisöstämme, sillä se haastaa meitä ajattelemaan ja toimimaan luovasti", kiteyttää Ikean monimuotoisuudesta vastaava johtaja Catharina Van Den houwe. [Lue lisää >>](#)

Tokmannilla esihenkilöiden työhyvinvoinnin eteen tehty työ näkyy hiljalleen tuloksissa

Tokmannilla esihenkilöiden työhyvinvointiin liittyvät haasteet nousivat pinnalle muutama vuosi sitten henkilöstölle suunnatussa kyselyssä ja kehityskeskusteluissa. Siitä alkoi suunnitelmallinen työ esihenkilöiden työhyvinvoinnin tukemiseksi. "Uusin Pulssi-kyselymme antoi jo viitteitä paremmasta", iloitsee henkilöstö- ja vastuullisuusjohtaja Sirpa Huuskonen. [Lue lisää >>](#)

HOK-Elanto kehittää monimuotoista työkuultuuriaan kielituetun työkokeilun avulla

HOK-Elannon kaupoissa aloittivat keväällä 2023 ensimmäiset työkokeilijat kielituetussa työkokeilussa. Espoon OSKEn eli Omnian Osaamiskeskuksen kanssa yhteistyössä kehitetyssä mallissa työkokeilijat pääsevät tutustumaan kaupan alaan ja oppimaan suomen kieltä käytännössä. Toiminnasta on hyviä kokemuksia, ja kokeilun kautta HOK Elantoon on rekrytoitu uusia työntekijöitä. [Lue lisää >>](#)

Gigantin tavoitteena digikoulujen kaventaminen

Yhteiskunta digitalisoituu hurjaa vauhtia ja samalla myös digitaalinen eriarvoisuus ihmisten välillä kasvaa. Kodinelektronikkaketju Gigantti paitsi myy elektroniikkaa, tekee myös tärkeää työtä digitaalisen yhdenvertaisuuden hyväksi. [Lue lisää >>](#)

5. Kaupan liitto edunvalvojana

Kaupan liitto on kaupan alan valtakunnallinen edunvalvontajärjestö, joka tekee työtä hyvin toimivan ja kilpailukykyisen Suomen puolesta.

Kuva 20: Kaupan liiton strategia.

Kauppa pitää yhteiskunnan rattaat pyörimässä. Kaupan liikuttamat tavarat ja palvelut mahdollistavat monenlaisen elinkeinotoiminnan. Liitto haluaa varmistaa, että kaupan tuottama arvonlisä on suomalaisen yhteiskunnan hyödynnettävissä ja suomalainen toimintaympäristö luo mahdollisuuden menestyä kansainvälisesti.

Kaupan liiton tavoitteena ovat vapaat ja kilpailukykyiset markkinat, jotka luovat pohjan hyvin toimivalle kaupalle ja Suomen kilpailukyvyille. Perusedellytyksenä on, että toimijoita ohjaavat samat säännöt, verotus on kannustavaa, ja toimintaympäristö vakaa ja ennakoitavissa.

Tavoitteen on myös ketterä ja vastuullinen työelämä. Kauppa luo työtä ja toimeentuloa. Kaupan ala tarjoaa lukuisia työmahdollisuuksia päivittäistavarakaupassa, erikoiskaupassa, teknisessä kaupassa ja autokaupassa. Liitto haluaa myös varmistaa, että ala houkuttelee parhaita osaajia.

Kaupan liitto uudisti strategiansa syyskuudella 2020, ja seuraavan kerran liitto toteuttaa laajemman strategiapäivityksen vuonna 2024. Strategiatyönsä tueksi liitto työstää toimialatasoisen vastuullisuuden olennaisuusanalyysin keväällä 2024.

5.1. AVOINTA EDUNVALVONTAA

Kaupan liitto on sitoutunut kaikessa toiminnassaan hyvän edunvalvontatavan periaatteisiin. Liitto on mukana Euroopan unionin edunvalvojien rekisterissä, jonka tarkoituksena on lisätä edunvalvonnan läpinäkyvyyttä EU:ssa. Noudatamme kotimaan edunvalvonnassa samoja periaatteita.

EU:n avoimuusrekisterillä halutaan vastata muun muassa seuraaviin peruskysymyksiin: ketkä harjoittavat edunvalvontaa, mitä etuja valvotaan ja miten paljon varoja edunvalvontaan käytetään. Rekisteriä ylläpitävät yhteistyössä Euroopan parlamentti ja Euroopan komissio.

Hyvä edunvalvontatapa sisältää avoimuusrekisteriin rekisteröityviä koskevat säännöt sekä toimintaperiaatteet, joita edunvalvojien on noudatettava suhteissaan unionin toimielimiin.

Kaupan liitto on kannattanut avoimuuden lisäämistä niin ikään suomalaisessa vaikuttamisessa. Liitto on kannattanut avoimuusrekisterin perustamista ja osallistunut aktiivisesti sitä koskevaan valmistelutyöhön. Kansallinen avoimuusrekisteri otetaan käyttöön 2024.

Myös Suomessa on tärkeää saada entistä paremmin näkyviin, ketkä edunvalvontaa harjoittavat, mitä etuja valvotaan ja miten paljon varoja edunvalvontaan käytetään. Kaupan liitto esimerkiksi julkaisee tuloslaskelmansa sekä taseensa ja haastaa muitakin edunvalvontaorganisaatioita tekemään samoin. Lisäksi liitto julkaisee mm. osallistumisensa yksittäisten eduskuntavaaliehdokkaiden vaaliseminaareihin.

6. Lisätietoja

Lisätietoa Kaupan liitosta ja kaupan vastuullisuustyöstä verkkosivustolla [Kauppa.fi](https://www.kauppa.fi)

Pia Pere-Vanhanen, viestintä- ja vastuullisuusjohtaja, Kaupan liitto
040 867 1708, pia.pere-vanhanen(at)kauppa.fi

Mari Kiviniemi, toimitusjohtaja, Kaupan liitto (1.4.2024 saakka)
050 511 3189, mari.kiviniemi(at)kauppa.fi

Kari Luoto, toimitusjohtaja, Kaupan liitto (2.4.2024 alkaen)
040 068 8708, kari.luoto(at)kauppa.fi

Kaupan vastuullisuuskatsaus 2023 on työstetty yhteistyössä Satu Pahkalan, ToDD, kanssa.

Katsauksessa on hyödynnetty Kaupan liiton tutkimus- ja tilastoaineistoja sekä analyysejä. Kaupan liiton ulkopuoliset lähteet on kerrottu tekstissä ja graafien yhteydessä.

Kuva-aineistoissa on hyödynnetty Kaupan liiton kuvitusaineistoa, jota on työstetty yhteistyössä Dog Designin kanssa, sekä 123RF-kuvapankin, YK:n ja case-yritysten kuvia.

KAUPAN LIITTO

Kaupan liitto ry
Eteläranta 10, PL 340
00130 Helsinki
Kauppa.fi

